

CD Tanıtım ve Eleştirisi

İlhami Gökçen*

Şevki Bey (1860 - 1891)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü

İstanbul Tarihî Türk Müziği Topluluğu

Solist: Ahmet Özhan

Sesli Yayınlar: 7. Bestekârlarımız: 7. 2CD

Bu CD, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Müdürlüğünce yayınlanan 15 adetlik CD serisinden yedincisidir. Buradaki 2 CD'den birisinde, Ahmet Özhan söylemekte, diğerinde ise aynı eserler "enstrümental" olarak icra edilmektedir.

CD kapağına ilâştirilmiş bir kitapçığın içeriği şöyledir:

- 1- "Sunuş", Attila Koç, Kültür ve Turizm Bakanı, 2 sayfa
- 2- "Önsöz", Bayram Bilge Tokel, Güzel Sanatlar Genel Müdürü, 2 sayfa.
- 3- Şevki Bey hakkında bilgi. Bahri Güngördü tarafından. 2 sayfa.

* Dr. (Tıp) Toronto, Kanada

- 4- İstanbul Tarihî Türk Müziği Topluluğu hakkında bilgi. 1 sayfa.
- 5- Yönetmen M. İhsan Özer hakkında bilgi. 1 sayfa.
- 6- Solist Ahmet Özhan hakkında bilgi. 1 sayfa.
- 7- **Saz Sanatçıları'nın ve çalgılarının adları** (1 ney, 1 Kemençe, 1 Kanun, 1 Baske-mençe, 1 Tanbur, 1 Daire). 1 sayfa.
- 8- Şevki Bey CD'sinde icra edilen **eserler**. 1 sayfa.
- 9- İcra edilen eserlerin **güfteleri**. 7 sayfa.

Güfteleri dışında icra edilen programı olduğu gibi aşağıya çıkardık:

- 1- Kemençe Taksimi: Sertaç TEZEREN
- 2- Uşşak Şarkı: *Kimseler gelmez senin feryâd-ı ateş-bârına* ["âteş barına" olarak da yazılmış]
- 3- Uşşak Şarkı: *Esîr-i zülfünüm ey yüzü mâhum*
- 4- Uşşak Şarkı: *Hastasın zannım velâ mahzûnusun*
- 5- Uşşak Şarkı: *Dağlar dayanmaz eninine dil-i mahzûnumun*
- 6- Uşşak Şarkı: *Gözlüne nazar kıldım vîrâne misâl olmuş* ["vîrâne" olarak da yazılmış]
- 7- Hüseyinî Şarkı: *Nedir bu hâletin ey meh cemâlim*
- 8- Beyâtî Şarkı: *Emel-i mey-i velâ sende de var, bende de var*
- 9- Kanun Taksimi: Gökhan ÇAĞLI
- 10- Hicazkâr Şarkı: *Gönümü düçâr eden bu hâle hep*
- 11- Tanbur Taksimi: Özata AYAN
- 12- Hüzzam Şarkı: *Küşâde tâlî'im hem bahtım uygun* ["tâlliim" olarak da yazılmış]
- 13- Bas Kemençe Taksimi: Günay UYSAL
- 14- Hicaz Şarkı: *Bağlanıp zülf-ü hezerân tâbna* ["hezâran" olarak da yazılmış]
- 15- Hicaz Şarkı: *Bilmiyorum bana n'oldü*
- 16- Hicaz Şarkı: *Af eyfe suçum ey gül-i ter başıma kakma*
- 17- Hicaz Şarkı: *Dil yâresini andıracak yâre bulunmaz*

İcra edilen programa (bir ikisi hariç) daha önce defalarca kayıtları yapılmış eserlerin alındığı görülmektedir (aşağıda daha önce yapılmış kayıtlar listesine bakınız). Yani fazla bir kazancımız olmamış. Kaynakların verdiği bilgiye göre, 265- 270 civarında eseri bulunan Şevki Bey'in hep aynı eserleri mi icra edilmelidir? Niçin daha önce yapılan kayıtlar göz önünde tutulmamıştır?

Bay Ahmet Özhan'ın bu CD'deki yorumu şöyle tanımlanabilir: Şevki Bey'in ezgileri temel alınmak üzere keyfe ve zevke (yahut zevksizliğe) göre serbest söyleyiş tarzı. Bu söyleyiş tarzının başlıca özellikleri de şunlardır: hepsi de çirkin ve gereksiz, yavaşlandırma veya hızlandırmalar, uzatma veya geciktirmeler, ses yükseltme ve alçaltmaları, bol bol ses titretmeleri, aşırı süslemeler, puandorglar, ölçünün dışına çıkılmalar, vb. Ayrıca, uygunsuz yerde nefes almalar ve bu suretle yapılan bayımlar (senkoplar), kelimelerin vurgularını değiştirmeler, vb. Bundan önceki bir yazımızda buna, "hastalıklı okuyuş" demiştik.

Acaba neden böyle marazî bir şekilde söylemektedir? Bizi hislendirmek, çoğurtmak

veya zaten şahane olmayan sesini kapatmak için midir? Başkalarını bilmem ama bana baş ağrısı verdi ve üstelik de sınırlendirdi. Bir devlet sanatçısının geleneksel musikimize yaklaşımı böyle mi olmalıdır? Yahut bir devlet sanatçısı olduğu için midir ki kendisinde geleneksel musikimizi böyle kendi keyfine göre söyleme yetkisini görmektedir? Sonra, biyografisinde bunca değerli musikicilerden öğrenim gördüğü yazılan, yönetmen Bay İhsan Özer buna ne demektedir?

Anlaşılan bu kayıt, üstadın iyi bir sıhhatte olduğu güne de rastlamamış. Benim hekim kulağıma sesi nezleli gibi geldi. Haksız mıyım acaba?

Neden bir de "enstrümantal" CD yapıldığı yine açıklanmamış. Yalnız bu defasında çalgısal bir CD yapımı için gerekli olan bir estetik yakalanmış gibi. Sesi daha çok duyulan ve çalgı topluluğunun başını çeker gibi çalan bir kemençe'nin, sanki bir solist görevi yapması ilginç olmuş. Çok şükür bu CD'de ritm abartılmamış yani benim "tam-tamlı" dediğim türde değil. Tek bir 'daire'nin olması da işabetli olmuş.

Değerlendirme Ölçütleri:

Teknik kayıt: Genellikle iyi. Yalnız teknisyenlerin kanunun çingildriyan, şingildriyan sesine bir çare bulmaları gerekir. Acaba yankı efektinden dolayı mıdır?

Otantılık: Vokal CD'de çok eksik. Enstrümantal CD iyi yapılmış.

Örneklik oluşturma: Şevki Bey eserlerinin nasıl icra edilmemesi gerektiğine örneklik olabilir!* Devlet parası ile yapılan bir CD'ye böylesi yakışmaz!

Eser seçimi: Hemen hemen hepsi de daha önce kayıtları yapılmış beylik eserler olduğundan dolayı iyi düşünülmemiş.

Genel zevk seviyesi: Vokal CD'de estetik seviye çok düşük. Enstrümantal CD'de iyi.

Sonuç: Kanımca bu CD'nin satışının durdurulması gerekir çünkü yozlaşmış ve bozuk bir söyleyişe örneklik etmektedir. Ayrıca, bu vokal CD'nin sorumluları hakkında da soruşturma başlatılmalıdır.

Şevki Bey CD'sindeki şarkıların daha önce yapılmış kayıtları:

PLAK: Şevki Bey. Klâsik Türk Müziği Korosu. Şef: Nevzad Atlığ. Neva CL. 50 004.

(*Gözüme nazar, Esir-i zülûnüm, Nedir bu haletin, Gönülümü duçar eden*)

PLAK: Şevki Bey. Büyük Bestekârlar Serisi. Şef: Kemâl Gürses. Sayan LPFS 108.

(*Gözüme nazar, Dağlar dayanmaz, Esiri zülûnüm, Hastasın zamanım*)

* Burada konu ile ilgili fakat kişisel bir anımı anlatmam ümit ederim hoş görülür. Toronto, Kanada'da, 1987 yılındanberi devam eden bir Klâsik Türk Musikisi Koro'muz bulunmaktadır. Toplumdan gelen istek üzerine kuruldu, bilenler bilmeyenlere öğretsin kabiliyinden. Bir kanuni arkadaşımla, bildiklerimizi öğretmek için bu topluluğu başlattık. Koro üyelerinin hiçbiri musiki öğrenimi görmemiş. Yalnız musiki yapma aşk ve istekleri var ve bu da bize yeter. Hocam Nevzad Atlığ usulü, şarkıları kendilerine çalıp (ben ney'le) söyleyerek öğretiyoruz. Arada bir kulaklarında olsun diye, piyasa tarzı icra edilmiş (çünkü o zaman başkası da yoktu) kayıtlar dinletiyoruz. Dinletmeden önce şöyle demeğe mecbur olurum: "Arkadaşlar, bunu dinleyiniz ezgisi kulaklarımızda olsun. Yalnız, sakın lütfen onlar gibi söylemeye kalkışmayınız!" Sonra da, yarı şaka, yarı ciddi bir şekilde ilâve ederdim: "Yoksa korodan atanım ha!" Bu Şevki Bey CD'sini değil dinletmek, dinlemelerini bile yasak ederim!

PLAK: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu. Şef: Prof Dr. Nevzad Atlıg. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı 87.34. Ü 511.7 (*Gözlere nazar, Esir-i zülûnüm, Emel-i meyli-â*)

PLAK: Hicaz-Uşşak Fası, Aras 21015 (*Kimseler gelmez*)

PLAK: Hüseyini-Karcıçar Fası, Aras 21022 (*Nedir bu hâletin*)

PLAK: Fasil: Hicaz-Beyatıaraban/Karcıçar Köçekçeler. Şef: Kemal Gürses. Çoşkun Plak 610. (*Afeyle suçum*)

PLAK: Zeki Müren. Mücevher 1. Çoşkun Plak 636. (*Kimseler gelmez*)

PLAK: Fasil: Mahur-Uşşak. Şef: Kemal Gürses. Egefon 3757 (*Kimseler gelmez*)

PLAK: Kürdili Hicazkar ve Hicazkar Fası. Hazırlayan: Fevzi Athoğlu. Kent 108. (*Gönümü duçar*)

PLAK: Hüseyini-Beyatı Fası, Kent 127. (*Emel-i meyli veâf*)

PLAK: Hicaz Fası-Hüseyini Fası, Kervan Plakçılık. (*Nedir bu hâletin*)

PLAK: Hicazkar Fası. Yöneten: Kemal Gürses. Melodi 533-121. (*Gönümü duçar*)

KASET: Şevki Bey. Büyük Besteler/Büyük Ustalar. Danışman ve Yönetmen: Bekir Sıdkı Sezgin; Solist Serap Muşlu Akbulut. Yapı Kredi 4/3. (*Kimseler gelmez, Gözlere nazar, Dağlar dayanmaz, Hastasın zannım, Nedir bu hâletin, Dil yâresini, Afeyle suçum, Bilmiyorum bana n'oldü*)

CD: Klâsikler. 25. Yıl Gururla. Kültür Bakanlığı, İstanbul Devlet Klâsik Türk Müziği Korosu. Şef: Ender Ergün. (*Dil yâresini andıracak yâre bulunmaz*)

CD: Geçmişten Günümüze Türk Müziği: Aşk ve Hüzün. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (*Küşade talim hem bahtım uygum*)

CD: Kültür Bakanlığı, Ankara Devlet Türk Müziği Korosu. Şef: Uğur Bayrak. (*Küşade talim...*)

CD: Fasil: Huzzâm, Kürdili Hicazkar. Yöneten: Prof Dr. Nevzad Atlıg. (*Küşade talim...*)

CD: Hicaz-Huzzâm Fası. Şef: Kemal Gürses. Mega Müzik KB93.Ü.963 006 (*Küşade talhim*)

CD: Alâeddin Yavaşca'dan Seçmeler. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (*Gözlere nazar kıldım...*)

CD: Ziya Taşkent. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı. (*Afeyle suçum ey gül-i ter başıma kaıma*)

CD: Lale-Nerkis Hanımlar. Kalan. (*Kimseler gelmez senin feryad-ı âteş başına*)

Not: Yukarıya çıkan kayıtlar yalnızca benim koleksiyonumda bulunanlardan bazılarıdır. Şevki Bey eserlerinin herhalde daha başka kayıtları da vardır. Şarkı sözleri kaynaklarda görüldüğü gibi yazıldı.